

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ПОЛТАВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА
ІМЕНІ ЮРІЯ КОНДРАТЮКА»**

Факультет філології, психології та педагогіки

Кафедра психології та педагогіки

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор із науково-педагогічної
та навчальної роботи

А.М. Мартиненко
2024 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ»**

підготовки бакалавра

спеціальності 053 «Психологія»

Полтава
2024 рік

Handwritten signature

Робоча програма з дисципліни «Експериментальна психологія» для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 053 «Психологія». Складена відповідно до освітньої програми бакалавра «Практична психологія», 2023 р.

Розробник: Хоменко Є.Г., канд. психол. наук, доцент кафедри психології та педагогіки, Чепур О. О. старший викладач кафедри психології та педагогіки, доктор філософії

ПОГОДЖЕНО

Гарант освітньої програми Євгенія ХОМЕНКО

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри психології та педагогіки

Протокол від «27» серпня 2024 року № 1

Т.в.о. завідувача кафедри психології та педагогіки
«27» серпня 2024 року

 Вікторія ШЕВЧУК

Схвалено навчально-методичною комісією
факультету філології, психології та педагогіки
Протокол від «29» серпня 2024 року № 1

Голова навчально-методичної комісії
факультету філології, психології та педагогіки

«29» серпня 2024 року

Віктор ЧЕРНИШОВ

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
		Форма навчання денна
Кількість кредитів ЄКТС –5	Галузь знань: 05 «Соціальні та поведінкові науки»	Обов’язкова
Загальна кількість годин – 150		
Модулів – 1	Спеціальність: 053 «Психологія»	Рік підготовки:
Змістових модулів – 3		2-й
		Семестр
		4-й
		Лекції
Індивідуальне завдання –не передбачено	Ступінь вищої освіти <u>бакалавр</u>	26 год.
		Практичні, семінарські
		18 год
		Лабораторні
		16
		Самостійна робота
		90 год.
		Індивідуальна робота:
		-
	Вид контролю: Екзамен	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 60/90

2. Мета навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни «Експериментальна психологія» полягає в досягненні програмних результатів: формування у студентів наукового розуміння організації та проведення експериментального дослідження, володіння компетентностями, необхідними для

розв'язання проблем у галузі професійної та дослідницько-інноваційної діяльності практичного психолога, сприяння значному просуванню на шляху професійного вдосконалення.

Вивчення курсу дозволить сформувати наступні загальні компетентності:

ЗК 1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;

ЗК 2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності;

ЗК 4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями

Вивчення курсу дозволить сформувати наступні спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

СК2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ

СК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.

СК5. Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій.

СК6. Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження.

СК7. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формувати аргументовані висновки та рекомендації.

СК8. Здатність організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову).

СК9. Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну діяльність відповідно до запиту.

СК11. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

СК12. Здатність до розвитку творчих здібностей у професійній діяльності.

СК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.

СК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.

СК8. Здатність організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову).

СК9. Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну діяльність відповідно до запиту.

СК10. Здатність дотримуватися норм професійної етики.

СК11. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

СК12. Здатність до розвитку творчих здібностей у професійній діяльності.

3. Передумови для вивчення дисципліни

Передумовою вивчення дисципліни «Експериментальна психологія» є «Інформатика і комп'ютерна техніка» та «Загальна психологія».

4. Очікувані результати навчання з дисципліни

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен оволодіти такими вміннями й навичками:

ПР1. Здійснювати пошук, опрацювання та аналіз професійно важливих знань із різних джерел із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

ПР2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань

ПР3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.

ПР4. Здійснювати реферування наукових джерел, обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки

ПР5. Самостійно обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги

ПР6. Формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження

ПР7. Рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки

ПР8. Презентувати результати власних досліджень усно / письмово для фахівців і нефаківців.

ПР9. Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання

ПР10. Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника

ПР11. Скласти та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій

ПР12. Скласти та реалізовувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо, відповідно до вимог замовника.

ПР19. Демонструвати розуміння закономірностей та особливостей творчого розвитку особистості в контексті професійних завдань.

ПР20. Пропонувати власні способи вирішення творчих завдань і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати рішення щодо їх розв'язання.

5. Критерії оцінювання результатів навчання

Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання може бути досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом вивчення навчальної дисципліни.

Мінімальний поріг рівень оцінки варто визначати за допомогою якісних критеріїв і трансформувати в мінімальну позитивну оцінку числової (рейтингової) шкали.

Сума балів	Значення ЄКТС	Оцінка	Критерій оцінювання	Рівень компетентності
90 – 100	А	Відмінно	Здобувач демонструє повні й міцні знання навчального матеріалу в обсязі, що відповідає робочій програмі дисципліни, правильно й обґрунтовано приймає необхідні рішення в різних нестандартних ситуаціях. Власні пропозиції Здобувача в оцінках і вирішенні практичних задач підвищує його вміння використовувати знання, які він отримав при вивченні інших дисциплін.	Високий, що повністю забезпечує вимоги до знань, умінь і навичок, що викладені в робочій програмі дисципліни.
82 –	В	Добре	Здобувач демонструє гарні знання, добре	Достатній, що

89			володіє матеріалом, що відповідає робочій програмі дисципліни, робить на їх основі аналіз можливих ситуацій та вміє застосовувати теоретичні положення при вирішенні практичних задач, але допускає окремі неточності. Вміє самостійно виправляти допущені помилки, кількість яких є незначною.	забезпечує Здобувачу самостійне вирішення основних практичних задач.
74 - 81	С	Добре	Здобувач загалом добре володіє матеріалом, знає основні положення матеріалу, що відповідають робочій програмі дисципліни, робить на їх основі аналіз можливих ситуацій та використовує для рішення характерних/типових практичних завдань на професійному рівні. Додаткові питання про можливість використання теоретичних положень для практичного використання викликають ускладнення.	Достатній, конкретний рівень, за вивченим матеріалом робочої програми дисципліни.
64 - 73	Д	Задовільно	Здобувач засвоїв основний теоретичний матеріал, передбачений робочою програмою дисципліни, та розуміє постанову стандартних практичних завдань, має пропозиції щодо напрямку їх вирішень. Розуміє основні положення, що є визначальними в курсі, може вирішувати подібні завдання тим, що розглядались з викладачем, але допускає значну кількість неточностей і грубих помилок, які може усувати за допомогою викладача.	Середній, що забезпечує достатньо надійний рівень відтворення основних положень дисципліни.
60 – 63	Е	Достатньо	Здобувач засвоїв основний теоретичний матеріал, передбачений робочою програмою дисципліни, та розуміє постанову стандартних практичних завдань, має пропозиції щодо напрямку їх вирішень. володіє основними положеннями на рівні, який визначається як мінімально допустимий. Правила вирішення практичних завдань з використання м основних теоретичних положень пояснюються з труднощами. Виконання практичних завдань значно формалізовано: є відповідність алгоритму, але відсутнє глибоке розуміння роботи та взаємозв'язків з іншими дисциплінами.	Середній, що є мінімально допустимим у всіх складових навчальної дисципліни.

35 - 59	FX	Незадовільно з можливістю повторного складання екзамену/заліку	Здобувач може відтворити окремі фрагменти з курсу. Незважаючи на те, що програму навчальної дисципліни Здобувач виконав, працював він пасивно, його відповіді під час практичних і лабораторних робіт в більшості є невірними, необґрунтованими. Цілісність розуміння матеріалу з дисципліни у здобувача відсутні.	Низький, не забезпечує практичної реалізації задач, що формуються при вивченні дисципліни.
0 – 34	F	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	Здобувач повністю не виконав вимог робочої програми навчальної дисципліни. Його знання на підсумкових етапах навчання є фрагментарними. Здобувач не допущений до здачі екзамену/заліку.	Незадовільний, Здобувач не підготовлений до самостійного вирішення задач, які окреслює мета та завдання дисципліни.

6. Засоби діагностики результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: екзамен; стандартизовані тести, які вирішуються на практичних заняттях; презентації результатів виконаних завдань самостійної роботи.

7. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Вступ до експериментальної психології.

Тема 1. Предмет, завдання та передумови виникнення експериментальної психології.

Місце експериментальної психології в системі наук. Предмет і завдання експериментальної психології. Основні підходи до розуміння предмету експериментальної психології (Фресс П., Пиаже Ж, Челпанов. Г.І., Дружинин В.М., Кэмпбелл Д.). Розвиток ідей і гіпотез в експериментальній психології. Розвиток та становлення експериментальної психології. Успіхи нейрофізіології в ХХ ст. Психофізика. Психофізіологія відчуттів (Г. Фехнер, Г. Гельмгольц та ін.). Біхевіоризм і експериментальна психологія. Розвиток експериментальної психології. Вплив гештальтпсихології на розвиток експериментальної психології. З. Фройд і його вплив на експериментальну психологію. Когнітивісти та експериментальна психологія. Розвиток вітчизняної експериментальної психології. Різні підходи до розуміння сутності експерименту і його структури (Л. Виготський, Г. Костюк, О. Леонтьєв, С. Максименко, С. Рубінштейн та ін.). Експериментальна психологія на сучасному етапі. Тенденції розвитку й основні проблеми експериментального методу в психології.

Практичне заняття № 1.

Тема 2. Методологічне забезпечення психологічних досліджень. Загальне уявлення про методологію науки. Визначення методу, наукового підходу, методики. Основні загальнонаукові дослідницькі методи. Класифікації методів у психологічній науці за етапами психологічного дослідження (за Ананьев Б.Г.). Загальнонаукові методи психологічного дослідження (спостереження, експеримент) за С.Л. Рубінштейн. Типологія експерименту: залежно від можливості реалізації на практиці (реальний та уявний), залежно від місця проведення (лабораторний та природний), залежно від ступеня розробки проблеми (пошуковий, критичний, демонстраційний, експеримент, що уточнює, експеримент, що відтворює), за характером дій дослідника (констатувальний і формувальний). Експеримент ex-post-facto. Штучний експеримент. Експерименти, які дублюють реальний світ. Експерименти з використанням нееквівалентних груп досліджуваних. Експерименти з одним досліджуваним. Груповий експеримент. Міжгруповий експеримент. Кросіндивідуальний експеримент. Бівалентний експеримент. Багаторівневий експеримент. Ідеальний, чистий, безкінечний експерименти.

Експеримент повного збігу. Особливості квазіекспериментального дослідження психіки. Основні типи квазіексперименту.

Практичні заняття № 2-3

Лабораторне заняття № 1.

Змістовий модуль 2. Організації експерименту у психологічній науці

Тема 3. Організація експериментального дослідження. Етапи проведення експериментального дослідження. Схема реалізації експериментальної процедури. Ідеальний експеримент та реальний експеримент. Реальний експеримент та експеримент повної відповідності. Експериментальне спілкування. Експериментатор: його особистість і діяльність. Експериментальна взаємодія. Етика психологічних досліджень. Досліджувані: його діяльність в експерименті. Особистість досліджуваного в експерименті. Артефакти в експериментальному дослідженні. Ефекти послідовності. Етичні принципи проведення дослідження.

Практичне заняття № 4

Тема 4. Особливості та стратегії формування вибірки. Генеральна сукупність і експериментальна вибірка. Репрезентативність вибірки. Стратегії відбору досліджуваних в експериментальну вибірку. Випадковий розподіл або відбір. Попарна стратегія. Підбір максимально схожих індивідів. Підбір однорідних груп. Переваги експерименту з великою кількістю досліджуваних. Стратегії реагування учасників на експериментальні вимоги (за Мартин Д.).

Лабораторне заняття №2

Тема 5. Надійність і валідність експериментального дослідження. Критерії надійності і валідності психологічного експерименту. Зовнішня валідність і внутрішня валідність. Операційна валідність. Умови досягнення надійності і валідності психологічного експерименту. Джерела порушення валідності. Основні фактори, що знижують валідність експерименту (фактори часу, завдання, суб'єктивний фактор).

Практичне заняття № 5

Лабораторне заняття №3.

Тема 6. Гіпотези у експериментальному дослідженні. Система гіпотез в експериментальному дослідженні. Експериментальна гіпотеза та її особливості. Проблема реконструкції психологічної реальності при перевірці гіпотези. Рівні гіпотез: теоретичний, емпіричний, статистичний. Взаємозв'язки між незалежними і залежними змінними і гіпотетичні конструкти як інтерпретаційні компоненти гіпотез. Принцип фальсифікації і верифікації наукових гіпотез. Джерела гіпотез: гіпотези індуктивні й дедуктивні. Види гіпотез (причинно-наслідкові, функціональної залежності та ін.). Вимоги до формулювання гіпотез. Ознаки правильної гіпотези. Контргіпотеза і третя конкуруюча гіпотеза. Експериментальні і статистичні гіпотези. Гіпотези про відмінність і подібність. Нуль-гіпотеза. Асиметрія висновків при перевірці нуль-гіпотези

Практичне заняття № 6

Лабораторне заняття №4.

Тема 7. Експериментальні змінні та способи їх контролювання. Вимір змінних. Поняття змінної в психологічному дослідженні. Види змінних. Незалежні змінні та їх види. Типологія незалежних змінних в психологічному експерименті за Гудвін Дж. Залежні змінні та їх характеристики. Проміжні змінні та їх особливості. Змінні, що контролюються. Джерела артефактів у маніпулюванні змінними. Психологічні шкали (за С. Стівенсом). Номінальна шкала. Шкала порядку. Шкала інтервалів. Шкала пропорцій. Основні характеристики шкал. Умови застосування шкал. Ефект послідовності при маніпулюванні незалежною змінною. Експериментальний контроль змінних у дослідженні.

Практичне заняття № 7

Лабораторне заняття №5.

Змістовий модуль 3. Планування, інтерпретація та оформлення результатів психологічних експериментів

Тема 8. Структура експериментального дослідження. Характеристика етапів психологічного експерименту. Практика експериментування і можливі методологічні помилки. Вибір методів отримання даних. Обробка і узагальнення результатів експериментального

дослідження. Якісна і кількісна обробка результатів експериментування. Проблема інтерпретації результатів експериментального дослідження психіки. Контроль розбіжностей. Наукові висновки. Типи контролю. Константність умов проведення експерименту. Контроль змінних у психологічному експерименті. Контроль незалежної змінної. Контроль зовнішніх змінних. Експериментальні парадигми і методи контролю. Статистичний аналіз.

Лабораторне заняття №6.

Тема 9. Планування експериментального дослідження. Поняття про планування психологічного експерименту. Умови і форми планування. Типи планування. Змістове і формальне планування. План як експериментальна схема варіювання умов незалежної змінної. Простий план і його різновиди. План з попереднім і підсумковим тестуванням та умови його використання. План з підсумковим тестуванням. Специфіка експериментальних планів для 1-го досліджуваного. Інтраіндивідуальні, міжгрупові й кросіндивідуальні плани. Гомогенні і гетерогенні експериментальні схеми. Спеціальні методи планування експериментального дослідження. Планування кореляційного дослідження. Типи кореляційного дослідження. Порівняння двох груп. Дослідження однієї групи. Лонгітудне кореляційне дослідження. Артефакти в кореляційному дослідженні. Контроль в кореляційному дослідженні.

Практичне заняття № 8

Тема 10. Аналіз та інтерпретація психологічного експерименту. Кількісна і якісна обробка. Визначення стандартного відхилення генеральної сукупності. Частотний розподіл. Сила зв'язку між незалежною та залежною змінними. Т-критерій. Коефіцієнт кореляції. Використання методів математичної статистики при кількісній обробці експериментальних даних. Поняття про інтерпретацію результатів експерименту. Складові інтерпретації експериментальних результатів. Рівні інтерпретації: змістовий і формальний.

Лабораторне заняття №7

Тема 11. Узагальнення та оформлення результатів експериментального дослідження. Особливості узагальнення результатів експериментального дослідження. Типові помилки узагальнення експериментальних даних. Вимоги до складання звіту про результати експериментального дослідження психіки. Складові звіту.

Практичне заняття № 9

Лабораторне заняття №8

8. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7
Змістовий модуль № 1. Вступ до експериментальної психології.						
Тема 1. Предмет, завдання та передумови виникнення експериментальної психології	18	4	2	-	-	12
Тема 2. Методологічне забезпечення психологічних досліджень	18	4	4	2	-	8
Разом за змістовим модулем 1	36	8	6	2	-	20
Змістовий модуль 2. Організації експерименту у психологічній науці.						
Тема 3. Організація експериментального дослідження	12	2	2	-	-	8
Тема 4. Особливості та стратегії формування вибірки	12	2	-	2	-	8

Тема 5. Надійність і валідність експериментального дослідження	14	2	2	2	-	8
Тема 6. Гіпотези у експериментальному дослідженні	14	2	2	2	-	8
Тема 7 Експериментальні змінні та способи їх контролювання.	14	2	2	2	-	8
Разом за змістовим модулем 2	66	10	8	8	-	40
Змістовий модуль 3. Планування, інтерпретація та оформлення результатів психологічних експериментів						
Тема 8. Структура експериментального дослідження	11	2	-	2	-	7
Тема 9. Планування експериментального дослідження	12	2	2	-	-	8
Тема 10. Аналіз та інтерпретація психологічного експерименту	12	2	-	2	-	8
Тема 11. Узагальнення та оформлення результатів експериментального дослідження	13	2	2	2	-	7
Разом за змістовим модулем 3	48	8	4	6	-	30
Усього годин	150	26	18	16	-	90

9. Перелік питань для семінарських занять

№ з/п	Назва питань	Кількість годин
	Семінарські заняття не передбачені.	

10. Перелік питань для практичних занять

№ з/п	Назва питань	Кількість годин
1	Предмет, завдання, передумови виникнення експериментальної психології	2
2	Методи психологічного дослідження в експериментальній психології.	2
3	Експеримент та його види	2
4	Організація експериментального дослідження в психології. Стратегії формування вибірки	2
5	Поняття про надійність і валідність експериментального дослідження у психології	2
6	Гіпотези експериментального дослідження	2
7	Змінні в психології. Вимір змінних	2
8	Планування експериментального дослідження	2
9	Аналіз та інтерпретація результатів наукового дослідження	2
	Усього	18

11. Перелік питань для лабораторних робіт

№ з/п	Назва питань	Кількість годин
-------	--------------	-----------------

1	Експериментальний метод психологічного дослідження	2
2	Особливості та стратегії формування вибірки.	2
3	Надійність та валідність у структурі експерименту	2
4	Види гіпотез у експериментальному дослідженні	2
5	Експериментальні змінні.	2
6	Етапи проведення психологічного експерименту	2
7	Кількісний і якісний аналіз результатів психологічного дослідження	2
8	Оформлення результатів психологічного експерименту	2
	Разом	16

12. Самостійна робота

Метою самостійної роботи студента є: навчитися користуватися бібліотечними фондами і каталогами, працювати з історичними та літературними джерелами, складати конспекти, аналізувати матеріал, порівнювати різні наукові концепції та робити висновки.

Види самостійної роботи студента:

- опрацювання лекційного матеріалу;
- підготовка до семінарських занять;
- опрацювання тем курсу, які виносяться на самостійне вивчення, за списками літератури, рекомендованими в робочій навчальній програмі дисципліни;
- підготовка до виконання модульної контрольної роботи (тестування);
- відвідування консультацій (згідно графіку консультацій кафедри);
- підготовка до складання екзамену за контрольними питаннями.

Питання для самостійного вивчення студентами

№ з/п	Назва питань	Кількість годин
1.	Тема 1. Передумови виникнення експериментальної психології. Місце експериментальної психології в системі наук Експериментальна психологія та її місце у системі психологічних дисциплін. Історія становлення експериментальної психології. Поясніть, чому перші експерименти у психології в основному були проведені в рамках психофізіології? Поняття істинної науки та псевдонауки. Задачі досліджень у психології. Назвіть правила організації і проведення експериментального дослідження в лабораторії В. Вундта. Основні принципи (загальні та специфічні) на яких ґрунтується методологія експериментальної психології. Як реалізовувався метод експериментальної інтроспекції в лабораторії Вундта? У чому подібність і відмінності біхевіористської схеми експериментів психологічного дослідження і психологічних експериментах? Як представлений природний експеримент в концепції Лазурского? У чому полягає нормативність психологічного експерименту?	12
2.	Тема 2. Методи експериментальної психології. Експеримент та його типи Класифікація методів психологічного дослідження. Спостереження як загальнонауковий дослідницький метод. Емпіричні методи психологічного дослідження. Основні етичні принципи психологічного	8

	дослідження. Розкрийте особливості експериментального дослідження у психології. Галузеві експерименти у психології. Етичні норми проведення експериментальних досліджень.	
3.	Тема 3. Підготовка та проведення експериментального дослідження Генеральна сукупність і експериментальна вибірка. Критерії формування вибірки. Шляхи досягнення репрезентативності експериментальної вибірки.	8
4.	Тема 4. Особливості формування вибірки дослідження Характеристика понять «популяція», «вибірка», «репрезентативність». Що таке адекватність вибірки? Що означає змістовний критерій формування вибірки? Що означає критерій еквівалентності випробуваних? Що означає критерій репрезентативності? Характеристика випадкової стратегії відбору досліджуваних з популяції. Поняття стратометричного відбіру. Що таке репрезентативне моделювання? Що таке наближене моделювання? Що таке експериментальна група досліджуваних?	8
5.	Тема 5. Надійність і валідність психологічного експерименту Надійність експериментального дослідження. Визначте поняття внутрішньої і зовнішньої валідності. Способи контролю валідності експерименту. Формування вибірки і розподіл досліджуваних за групами. Процедура підбору еквівалентних груп. Різновиди конструювання експериментальних груп. Чи можна зробити висновок, що штучний експеримент має низьку валідність у зв'язку з тим, що в ньому не в повній мірі відображуються стресові умови реального життя? Навести приклад супутнього зміщення і показати, яким чином його можна уникнути.	8
6.	Тема 6. Гіпотези експериментального дослідження Поняття про гіпотезу в науковому дослідженні психіки. Вимоги до формулювання наукових гіпотез у психологічному експерименті. Види гіпотез у психологічному експерименті. Контргіпотеза і третя конкуруюча гіпотеза.	8
7.	Тема 7. Змінні у експерименті та способи їх контролювання Поняття про змінні у психологічному дослідженні. Типи незалежних змінних. Залежні змінні. Різновиди залежних змінних. Поняття незалежна змінна і її функціональний контроль. Специфічна роль додаткових змінних.	8
8.	Тема 8. Організація експерименту. Структура дослідження. Організація експерименту в психології. Характеристика етапів експерименту. Особливості підготовчого етапу експериментального дослідження. Основний етап експерименту.	7
9.	Тема 9. Планування експерименту Аналіз та інтерпретація даних експериментального дослідження Експериментальні плани (доекспериментальні, плани істинного експерименту, квазіекспериментальні плани). Плани ex-post-facto.	8
10	Тема 10. Аналіз отриманих даних експерименту	8

	Кількісний аналіз експериментальних даних. Методи математичної статистики у обробці даних. Якісний аналіз результатів. Узагальнення наукових і експериментальних даних. Поняття про візуалізацію результатів психологічного дослідження. Які переваги та недоліки використання таблиць як засобів візуалізації? Які переваги та недоліки діаграм та графіків як засобів візуалізації?	
11.	Тема 11. Оформлення результатів експериментального дослідження Узагальнення наукових і експериментальних даних. Прийоми викладення матеріалів наукового дослідження. Складання та оформлення звітів з НДР. Впровадження результатів наукових досліджень.	7
	Усього	90

13. Індивідуальні завдання

Не передбачено планом.

14. Методи навчання

При викладанні дисципліни застосовуються словесні, наочні та практичні методи навчання:

Методи за характером навчально-пізнавальної діяльності студентів: проблемного навчання (проблемного викладення матеріалу, створення проблемних ситуацій; групового вирішення проблемних задач); частково-пошуковий (евристичних запитань); дослідницький (есе, наукові доповіді).

Методичні прийоми як компоненти методів: вербальні (бесіда, пояснення); ілюстративно-демонстраційні (ілюстрування, демонстрування); прикладні (практичні завдання); інтерактивні (мозковий штурм).

Методи за формою організації навчання: лекції (проблемна лекція); практичні заняття; самостійна робота студентів (позааудиторна, науково-дослідна робота студентів); виробничі практики.

Методи оцінювання: усний контроль (усний індивідуальний, усний фронтальний) письмовий контроль (письмовий фронтальний); тестовий контроль; метод самоконтролю.

15. Методи контролю

Поточний контроль успішності засвоєння студентами навчального матеріалу може здійснюватися шляхом опитування й оцінювання знань студентів під час практичних занять, оцінювання виконання студентами самостійної роботи та індивідуальних завдань, проведення і перевірки письмових контрольних робіт, тестування або в ході індивідуальних співбесід зі студентами під час консультацій. Вибір конкретних форм і методів поточного контролю знань студентів залежить від викладача і доводиться до їхнього відома на першому практичному занятті. Модульний контроль є частиною поточного контролю і має на меті перевірку засвоєння студентом певної сукупності знань та вмінь, що формують відповідний модуль. Він реалізується шляхом проведення спеціальних контрольних заходів (у формі тестування чи написання студентами контрольних робіт), проводиться наприкінці кожного змістового модулю за рахунок аудиторних занять, під час групових консультацій або ж за рахунок часу,

відведеного на самостійну роботу студентів. На підставі результатів модульного контролю здійснюється міжсесійний контроль (атестація).

Підсумковий контроль здійснюється у формі екзамену.

16. Розподіл балів, які отримують студенти

Схема нарахування балів з навчальної дисципліни «Експериментальна психологія» за видами робіт

Види робіт/контролю	Перелік тем										
	Тема 1.	Тема 2	Тема 3.	Тема 4.	Тема 5.	Тема 6.	Тема 7.	Тема 8.	Тема 9.	Тема 10.	Тема 11.
	Практичне/лабораторне заняття										
	1	2-3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Опитування	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Тестування			1				1				
Поточна контрольна робота					3			1			3
Виконання практичних/лабораторних завдань	1	1		1	1	1			1	1	1
Виконання завдань самостійної роботи	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Всього за темами	4	4	4	4	7	4	4	4	4	4	7
Екзамен	50										
Всього за результатами вивчення навчальної дисципліни	100										

Шкала та критерії оцінювання відповіді за результатами опитування

Бали	Критерії оцінювання
2	Питання розкрито повністю, що свідчить про відмінне засвоєння матеріалу відповідно вказаних програмних результатів навчання. Студент вільно володіє науково-понятійним апаратом.
1	Механічне відтворення матеріалу з деякими помилками, неточності у використанні науково-понятійного апарату.
0	Відсутність відповіді на теоретичне питання, що не дає можливість оцінити формування компетентностей та отримання програмних результатів навчання у здобувача вищої освіти.

Шкала та критерії оцінювання виконання практичних/лабораторних завдань

Бали	Критерії оцінювання
1	Виконано завдання практичної роботи в повному обсязі, належним чином оформлено висновки, в яких відображено здатність до практичного застосування отриманих знань.
0,5	Виконано завдання практичної роботи із несуттєвими помилками або не в повному обсязі, оформлено висновки, які частково розкривають практичне завдання.

0	Не виконано практичну роботу або виконано із суттєвими помилками.
---	---

Оцінювання тестування:

- кожна правильна відповідь оцінюється у фіксовану кількість балів (наприклад, $0,1 \times 10 = 1$);
- правильність відповідей перевіряється відповідно до ключа тестів.

Шкала та критерії оцінювання виконання завдань самостійної роботи

Бали	Критерії оцінювання
1	Виконання завдань самостійної роботи здійснене у повному обсязі, не містить помилок, що дає можливість оцінити формування компетентностей та отримання програмних результатів навчання у здобувача вищої освіти на високому рівні.
0,5	Виконання завдань самостійної роботи здійснене не у повному обсязі, містить несуттєві помилки, що дає можливість оцінити рівень формування компетентностей та отримання програмних результатів навчання у здобувача вищої освіти як достатній.
0	Завдання самостійної роботи не виконано та/або результати не відповідають поставленим завданням та/або завдання виконано із суттєвими помилками.

Шкала та критерії оцінювання виконання контрольної роботи

Бали	Критерії оцінювання
3	Відповідь надана у письмовій формі, повна (не менше 90% потрібної інформації) та правильна.
2	Відповідь надана у письмовій формі, достатньо повна (не менше 75% потрібної інформації) або повна з незначними неточностями.
1	Відповідь надана у письмовій формі, коротка (менше 30% потрібної інформації) із помилками.
0	Відповідь відсутня.

**Шкала та критерії оцінювання знань здобувачів вищої освіти результатами складання
екзамену**

Вид завдання	Бали	Критерії оцінювання
1, 2. Питання. (макс. по 15 балів)	12-15	Питання розкрито повністю, відповідь обґрунтована, логічно побудована, що свідчить про високий засвоєння матеріалу відповідно вказаних програмних результатів навчання.
	8-11	Питання розкрито, матеріал викладено у логічній послідовності, відповідь правильна або із незначними неточностями, що свідчить про достатній рівень засвоєння матеріалу відповідно вказаних програмних результатів навчання.
	4-7	Питання розкрито в цілому, відповідь містить несуттєві помилки, що свідчить про середній рівень засвоєння матеріалу відповідно вказаних програмних результатів навчання.
	0-3	Механічне відтворення матеріалу із суттєвими помилками, що не може свідчити про формування компетентностей та отримання програмних результатів навчання у здобувача вищої освіти.
3. Практичне завдання	16-20	Завдання вирішено повністю та правильно, виклад рішення здійснено чітко, у логічній послідовності, відповідь обґрунтована, що свідчить про високий рівень засвоєння матеріалу відповідно до програмних результатів навчання та здатності його застосування під час вирішення практичних завдань.
	11-15	Завдання вирішено правильно або із незначними неточностями, виклад рішення здійснено у логічній послідовності, відповідь достатньо обґрунтована, що свідчить про достатній рівень засвоєння матеріалу відповідно до програмних результатів навчання та здатності його застосування під час вирішення практичних завдань.
	6-10	Завдання вирішено, однак рішення містить помилки, порушена логічність викладу матеріалу, що свідчить про середній рівень засвоєння теоретичного матеріалу відповідно до програмних результатів навчання та здатності його застосування під час вирішення практичних завдань.
	0-5	Відсутнє вирішення завдання або вирішення з суттєвими помилками, що не може свідчити про формування компетентностей та отримання програмних результатів навчання у здобувача вищої освіти.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

100-бальна рейтингова система оцінювання	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою для екзамену, диференційованого заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A – відмінно	5 – відмінно
82 – 89	B – дуже добре	4 – добре
74 – 81	C – добре	
64 – 73	D – задовільно	
60 – 63	E – достатньо	3 – задовільно
35 – 59	FX – незадовільно з можливістю повторного складання	2 – незадовільно
0 – 34	F – незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	

Правила модульно-рейтингового оцінювання знань

Загальна трудомісткість дисципліни – 100 балів, із них :

при семестровому контролі у вигляді екзамену на поточний контроль може бути відведено від 50 до 100 балів (для допуску до екзамену необхідно мати не менше 25 балів поточної успішності).

1. Поточний контроль. Бали, отримані впродовж семестру, за видами навчальної діяльності розподіляються так (розподіл орієнтовний):

- робота на практичних заняттях (відповіді, виконання практичних завдань, а в разі їх пропусків з поважної причини – індивідуальні співбесіди на консультаціях за темами відповідних занять) – до 50 балів.

Присутність на лекціях і семінарах не оцінюється в балах. Пропуски занять підлягають обов'язковому відпрацюванню в індивідуальному порядку під час консультацій. Пропущене заняття має бути відпрацьоване впродовж двох наступних тижнів, при тривалій відсутності студента на заняттях з поважної причини встановлюється індивідуальний графік відпрацювання пропусків, але не пізніше початку екзаменаційної сесії.

Студент, який повністю виконав програму навчальної дисципліни і отримав достатню рейтингову оцінку (не менше 25 балів), допускається до підсумкового контролю з дисципліни.

2. Підсумковий контроль Підсумковим контролем є екзамен. Він здійснюється відповідно до вимог «Положення про організацію освітнього процесу в Національному університеті імені Юрія Кондратюка»

17. Методичне забезпечення

1. Робоча програма з дисципліни «Психодіагностика» для студентів спеціальності 053 «Психологія» / Укл. Є. Г. Хоменко, О. О. Чепур Полтава, 2024 року. 16 с. (Електронна версія в електронній бібліотеці Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»).

2. Методичні вказівки до практичних занять з дисципліни «Експериментальна психологія» для студентів спеціальності 053 «Психологія»/ Укл. Є. Г. Хоменко, О. О. Чепур. Полтава : Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», 2024 р. 32 с.

18. Рекомендована література

Базова

1. Бушуєва Т. В. Експериментальна психологія : [навч. посіб.]. Київ ; Ніжин : Лисенко М. М. [вид.], 2019. 247 с.

2. Галян О.І. Експериментальна психологія : навчальний посіб. / О.І. Галян, І.М. Галян. К.: Академвидав, 2012. 400 с.

3. Горбунова В. В. Експериментальна психологія в схемах і таблицях: навч. посіб. Київ: «ВД «Професіонал», 2007. 208 с.

4. Данилюк І. В., Буркало Н. І. Експериментальна психологія: навч. посіб.; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ : Ліра-К, 2023. 231 с.

5. Максименко С. Д., Носенко Е. Л. Експериментальна психологія:[підручник]. К.: Центр учбової літератури. 2008. 360 с.

6. Поліщук С. А. Методичний довідник із психодіагностики: навч.-метод. посіб. Суми : Університетська книга, 2023. 440 с.

7. Тертична Н. А. Практикум з вікової психології: навч.-метод. посібник К.: Книга-плюс, 2023. 140 с.

Допоміжна:

1. Бабенко О. О. Проблеми використання тестових методик при проведенні судово-психологічної експертизи. Психологічна освіта в Україні: традиції сучасність та перспективи, 21-22 квітня 2017 року: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з нагоди святкування 50-річчя від початку фахової підготовки психологів у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка та Дня психолога/ За ред І.В. Данилюка. К.: Логос, 2017. 314 с.
2. Большакова А. М. Експериментальна психологія : Конспект лекцій. Харків : ХДАК, 2019. 64 с.
3. Бондарчук О. І. Експериментальна психологія: Курс лекцій. Київ: МАУП, 2003. 120 с.
4. Власова О.В, Родіна Н.В., Целікова Ю.О., Ворнікова ЛЛ.К., Тихоненко Ю.О. Модифікація, стандартизація та адаптація анкети негативного дитячого досвіду (АСЕ) Стаття у Scopus. Офтальмологічний журнал. № 1, 2022. С. 63-72. <http://www.ozhurnal.com/uk/archive/2022/1>
5. Гірняк Г. С. Методичні рекомендації з вивчення дисципліни «Експериментальна психологія» для студентів спеціальності 053 «Психологія». Тернопіль: ВПЦ Економічна думка, 2018. 60 с.
6. Кауфман А.С., Ліхтенбергер Е.О. Оцінка інтелекту підлітків і дорослих. У: Хобокен (ред.), Оцінка інтелекту підлітків і дорослих. (3-є видання), Вайлі, США. 2006. Частина 1. 72 с.
7. Кравчук С.Л. Експериментальна психологія: теорія і практика психологічного експерименту: підруч. для студ. вищ. навч. закл. Київ: Київський університет, 2008. 286 с.
8. Максименко С.Д., Носенко Е.Л. Експериментальна психологія (дидактичний тезаурус). Навч. посіб. Київ: МАУП, 2002. 128 с.
9. Павлюк Т.М. Експериментальна психологія : методичні рекомендації до самостійної роботи студентів / уклад. Т. М. Павлюк ; Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, факультет психології та соціології, кафедра загальної і соціальної психології та соціології. Луцьк, 2020. 36 с.
10. Чепур О.О. Емпіричне дослідження стратегій поведінки у конфлікті як аспекту психологічного впливу в професійній діяльності слідчих / О.О. Чепур // Вісник Львівського університету. Серія: Психологічні науки. 2020. Вип. 6. С. 134-142.
11. Шейко В.М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: Підручник. Київ: Знання-Прес, 2022. 295 с.
12. Barry H. Kantowitz, Henry L. Roediger III, David G. Elmes Experimental Psychology. Ninth Edition. 2005. 576 pp. URL : https://ep.gdufs.edu.cn/_local/9/3C/79/DFCE06C0AB3CBD688B102121350_6EC25E4B_A48936.pdf

19. Інформаційні ресурси

1. Дистанційний курс «Експериментальна психологія» (053) <https://dist.nupp.edu.ua/course/view.php?id=3879>
2. Бондарчук О.І. Експериментальна психологія: курс лекцій. Режим доступу: http://maup.com.ua/assets/files/lib/book/ps_02.pdf
3. Галян О.І. Експериментальна психологія. Режим доступу: https://library.udpu.edu.ua/library_files/439914.pdf

4. Павлюк Т.М. Експериментальна психологія. Методичні рекомендації до виконання самостійної роботи студентами. Режим доступу:

https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/18591/1/ex_psychol_metod_sam.pdf

5. Сайт Національної бібліотеки ім. В. І. Вернадського / Режим доступу :

<http://www.nbuv.gov.ua>